

- Yrkesetikk, takk!

Offentlig stilling, privat praksis

Norsk Logopedlags yrkesetiske råd har ved et par anledninger fått henvendelse fra medlemmer som berører forholdet mellom privat og offentlig praksis. Som kjent har kommunene ansvar for å gi nødvendig logopedisk hjelp til sine innbyggere. Begge "våre" saker har dreid seg om at personer som har behov for logopedisk hjelp har fått avslag på dette fra kommunen sin. Så hender det at avslaget kommer i retur til henvisende logoped for eksempel ved et sykehus. Logopeden som har henvist har da, etter å ha skaffet behandlingsrekvisisjon fra lege, enten fulgt opp behovssøker i egen private praksis eller henvist til kollega på samme offentlige arbeidssted, men da til dennes private praksis. Dette reiser minst to etiske problemstillinger som ikke berøres av NLL's etiske retningslinjer, men berører yrkesetikk generelt. Det ene er forholdet mellom offentlig stilling og privat praksis. Det andre er å bidra til oppfyllelse av rettigheter nedfelt i Oppføringsloven § 4-A4.

Kommunale myndigheter har et lovpålagt ansvar for logopedtjenesten, men den kommunale logopedtjenesten er av ulike grunner ikke alltid etablert. Dette berører barn med språkvansker, slagrammede med afasi, personer med nevrologiske lidelser, dysfagi, stemmefansker og taleflytvansker. Særlig varierer situasjonene for voksne med behov for logopedisk hjelp i stor grad fra kommune til kommune. Noen får logopedisk hjelp fra det offentlige, andre fra privatpraktiserende, mens mange mangler tilgang på logopedtjenester fullstendig. Det ser i tillegg ut som de færreste har tilgang til tverrfaglige team på linje med andre som har behov for tjenester innenfor helse eller spesialpedagogikk. Helsedirektoratet forutsetter i sine retningslinjer en god samhandling mellom sykehus og den kommunale tjenesten for afasirammede. I direktoratets retningslinjer står det at pasienter med afasi bør få logopediske tiltak raskt og i tilstrekkelig mengde. I den praktiske hverdagen er det ikke uvanlig at sykehuslogopedenes henvisninger kommer i retur.

Det er ikke bare sykehuslogopedene som opplever dilemmaer ved manglende kommunal tjeneste. Alle logopeder som innehar en offentlig stilling og samtidig en i privat praksis, har etiske utfordringer knyttet til henvisningsrutiner som innebærer å henvise til egenpraksis eller til kollega i offentlig stilling og med privat praksis, alternativt å sende saken tilbake til kommunen og understreke kommunes ansvar. De to første løsningene ivaretar pasientens behov for raskt å komme i gang med rehabilitering, den tredje å bidra til å bygge opp en kommunal tjeneste. Dette er et reelt dilemma der logopedens

utfordring er å velge mellom gi behovssøker rask hjelp eller å bidra til å bygge opp en offentlig tjeneste. Når kommunene sender en henvisning i retur til henvisende sykehuslogoped, og denne så tar et selvstendig ansvar for å finne en privatpraktiserende logoped, blir kommunene i praksis løst fra det ansvaret de har. Ansvaret er i realiteten overført til sykehuslogopedene. Slik dekkes det kommunale ansvaret over, og det blir i neste runde vanskelig å få kommunene til å se behovet for opprettelse av kommunale logopedstillinger. Derfor blir det uansett viktig å påpeke at det er kommunen som har ansvar for å sørge for at pasienten får et logopedtilbud, ev. fra privatpraktiserende. Det er i seg selv problematisk at sykehuslogoped tar på seg kommunens oppgave. Hvis det i tillegg er slik at sykehuslogopedene henviser til egen eller egne arbeidskameraters private praksis, kan det dessuten reises tvil om hvor uavhengig henvisningen faktisk er.

Arbeidet med å få til et kommunalt tjenestetilbud for personer med behov for logopediske tjenester er en gammel sak for NLL. Det gir grunn til å stille spørsmål om hvorfor det ikke skjer en utvikling av den kommunale logopediske tjenesten ut fra de forutsetningene som ligger i loven. Situasjonen har ført til det etiske dilemmaet hvor logopeder i offentlige stillinger henviser til egen privat praksis eller til kollega på samme arbeidssted som har privat praksis. På dette punktet synes ikke logopedlagets etiske retningslinjer å være oppdaterte. Det er i denne sammenheng viktig å understreke at Yrkesetisk råd ikke underkjenner privatpraktiserende logopeders iherdige innsats for å møte mennesker med presserende behov for logopediske tjenester. Vårt anliggende er tosidig: A) Vi ønsker at kommunene skal være seg sitt ansvar bevisst og ansette logoped for å møte sine innbyggers behov på dette feltet. B) Vi er opptatt av at medlemmene våre opptrer ryddig i et uoversiktlig farvann med henvisninger, avslag og ankenligheter hvor mange av oss har flere roller i dette, dvs både kunne inneha en offentlig posisjon samtidig med en privatpraksis på si. Yrkesetisk råd ser behovet for en refleksjon som innebærer å tenke gjennom, vurdere og revurdere de etiske utfordringene som dagens henvisningspraksis medfører. Problemstillingen berører både enkeltlogopeder og Norsk Logopedlag som organisasjon.

*Erik Curt Reichmann, Astrid Granbus,
Ingrid Haukeland og Jorun Høier*